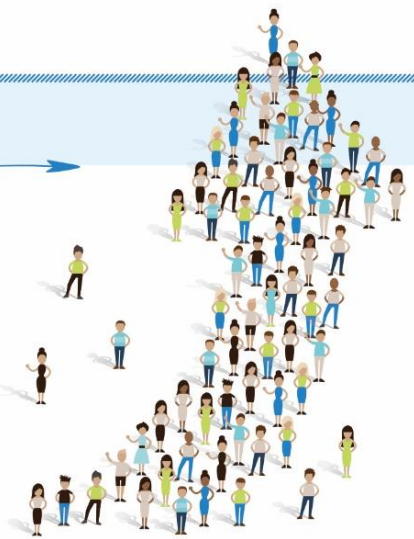

Eindrapportage FocusScan

Hervormde gemeente Beekbergen, september 2019

1. Inleiding

In april nam ds Adriaan Theunisse contact op met de IZB in het kader van zijn studieverlof, waarin hij wilde nadenken over missionair gemeente zijn. Hij had gehoord over het Focustraject en wilde verkennen of dit zou kunnen passen binnen de hervormde gemeente Beekbergen. Na verkennende gesprekken werd besloten om het voortraject te doen. Op 23 mei vond een bezinningsavond met de kerkenraad plaats, waarin ruim de tijd was om uitleg te geven over de visie en werkwijze van Focus en in gesprek te gaan over vreugde, verlegenheid en verlangen rondom missionair gemeente-zijn. De rest van het voortraject, de FocusScan, de gemeenteavond en de rapportage werden over de zomer heen getild. In deze rapportage benoemen wij de belangrijkste uitkomsten van de FocusScan en verbinden daaraan enkele conclusies. Daarnaast geven wij een advies over het doen van een Focustraject in Beekbergen.

2. Beleid en identiteit

De Hervormde Gemeente Beekbergen benoemt als kern van haar missie: *De Hervormde Gemeente Beekbergen is een gemeenschap die door Woord en Geest leeft vanuit het geloof in God de Vader en in Zijn Zoon Jezus Christus, de gekruisigde en opgestane Heer. Zij volhardt in het gebed en zij heeft oog en hart voor de mensen in het dorp en daarbuiten.* Bij de uitwerking daarvan in enkele punten, wordt van de gemeente gezegd dat *...zij zich bewust is van ontwikkelingen in de samenleving en zichzelf ten doel stelt om van de christelijke boodschap te getuigen die relevant is voor alle mensen.*

De afgelopen jaren heeft de gemeente zich in verschillende jaarthema's al intensief bezig gehouden met het thema discipelschap, en voor het nieuwe kerkelijk jaar is als thema gekozen 'Een discipel getuigt'. In het Focustraject wordt ook een sterke verbinding gemaakt tussen discipelschap en getuige-zijn. Wij benadrukken in dit traject dat missionaire uitstraling minder zou moeten afhangen van het organiseren van bijzondere evangelisatie activiteiten en veel meer een natuurlijk uitvloeisel is van de navolging van Christus in het 'gewone' dagelijkse leven. Het traject zet dus vooral in op de bewustwording en toerusting van gemeenteleden en beoogt in dit opzicht een cultuurverandering in de gemeente.

3. Resultaten van de FocusScan

In september hebben we een FocusScan uitgevoerd in de gemeente. Deze FocusScan is bedoeld om te kijken hoe de gemeenteleden denken over het missionair zijn van de gemeente. Samen ontdekken we de mogelijkheden en moeiten op missionair gebied. De FocusScan is ingevuld door 108 gemeenteleden. De uitslag van de FocusScan is met de gemeenteleden besproken op 19 september 2019. In de tweede bijlage vindt u de uitslag van de scan in cijfers.

Gerichtheid op Jezus Christus

In het Focustraject zoeken we naar geestelijke verdieping. We verlangen er naar dat gemeenteleden Jezus volgen in hun gewone dagelijkse leven en willen in het Focustraject het gesprek op gang brengen over het persoonlijke geloof. Het is moeilijk om in een onderzoek uitspraken te doen over het persoonlijke geloof van gemeenteleden. Geloof is iets wat in het hart leeft en iedereen verwoordt en beleeft dat op unieke manier. We hebben hier toch voorzichtig een aantal vragen over gesteld om ons een beeld te vormen welke rol het geloof in het dagelijks leven van de gemeenteleden speelt.

We vroegen hen hoe ze hun relatie met Jezus zouden omschrijven. Daarbij geeft 43% van de gemeenteleden die de vragenlijst hebben ingevuld aan dat ze dicht bij Jezus willen leven en op zoek zijn naar de leiding van Jezus in hun leven. Ook zegt 24% dat ze in Jezus geloven en Hem beter willen leren kennen. Bijna 18 % geeft aan dat de relatie met Jezus voor hen het allerbelangrijkste is in hun leven. Eén van de doelen van het Focustraject is het komen tot een hernieuwde en verdiepte ontmoeting met Jezus Christus. Het is daarom mooi en goed om te merken dat Jezus Christus in de geloofsbeleving zo centraal staat.

Geloof en leven verbinden

Veel christenen ervaren een kloof tussen hun leven in de kerk en hun leven buiten de kerk. Ons leven is gefragmenteerd, met allemaal verschillende netwerken. Heeft ons geloof ook iets te zeggen buiten de muren van de kerk, heeft het ook iets te zeggen op ons werk en in onze buurt? In het Focustraject willen we de brug slaan tussen deze werelden, zodat we in de kerk onze ervaringen buiten de kerk delen en dat gemeenteleden leren om hun geloof te verbinden met hun dagelijks leven.

In de FocusScan hebben we hier naar gevraagd op verschillende manieren. Allereerst hebben we gekeken of de gemeente leden het belangrijk vinden om hun geloof te verbinden met hun dagelijks leven en daarna hebben we gevraagd of ze dat ook daadwerkelijk doen. We hebben gevraagd om dat voor de verschillende contexten van werk, gezin, etc. in te vullen.

Het valt ons op dat gemeenteleden het heel belangrijk vinden op het geloof te verbinden met het dagelijks leven. Op alle terreinen van het leven vinden ze dat belangrijk, maar vooral in het gezin. Gemeenteleden zeggen dat ze het geloof ook daadwerkelijk verbinden met hun dagelijks leven. Dat lukt hen in de praktijk vooral in het gezin en in mindere mate op het werk, tijdens vrije tijd activiteiten en in de buurt. Doorgaans zijn dat wel de momenten dat we meer in contact staan met mensen die niet geloven. In het Focustraject gaan we hier dieper op in.

Het geloof delen in het dagelijks leven

Hoe delen gemeenteleden hun geloof in het dagelijks leven? Uit onderzoek blijkt dat mensen in deze tijd tot geloof komen dat vooral doen doordat ze contact hebben met christenen. Als we dicht bij Jezus leven dan gaan de mensen in onze omgeving daar iets van merken. In het Focustraject behandelen we een aantal manieren waarop het geloof gedeeld kan worden. Dat kan door te spreken over het geloof, maar ook bijvoorbeeld door je werk op een goede manier te doen, door er te zijn voor ander, de ander te helpen of te proberen de cultuur op een goede manier te veranderen.

Op de stellingen die we hierover gesteld hebben wordt over het algemeen positief gereageerd. Bijvoorbeeld bij de stelling 'Ik deel mijn geloof mijn werk of andere taken zo goed mogelijk te doen' zegt 40% dat men dat regelmatig doet en 47% vaak. Bij de stelling 'ik deel mijn geloof door de de cultuur in mijn omgeving zo positief mogelijk te beïnvloeden' geeft 55% regelmatig aan en 22% vaak.

Wat wel opvalt, is dat het spreken over het geloof veel lager scoort. Minder dan 1 procent doet dat vaak en 32% regelmatig. We merkten tijdens de gemeenteavond dat er veel mensen het lastig vinden om te beginnen over het geloof. Sommigen gaven aan het moeilijk te vinden om een aanleiding te vinden om in gesprek te gaan. Door anderen werden voorbeelden genoemd van hoe dat bijna vanzelf gaat.

We zien dat ruim twee derde van de geënquêteerden aangeeft ernaar verlangt dat anderen tot geloof komen. Een kwart kiest bij deze stelling neutraal.

"Ik heb er moeite mee om met anderen over het geloof te spreken, omdat ik eerst over een hele berg van brokstukken heen moet. Want het gaat dan eerst over zwarte kousen en de negativiteit bijvoorbeeld uit de literatuur zoals "Knielen op bed violen". En dan kom je helemaal niet aan het gesprek over het geloof toe. Je moet eerst puin ruimen van het beeld dat men heeft."

Gemeentelid tijdens de gemeenteavond

Bereidheid om te veranderen.

We hebben gevraagd op welke gebieden in de gemeente men verandering zou willen zien. Twee aspecten van het gemeentelven springen er dan uit: Het jeugdwerk (49x genoemd) en missionair gemeente-zijn (48x genoemd). Op de derde plaats (39x genoemd) volgt de inzet van gemeenteleden. In andere aspecten van het gemeentelven wordt verandering minder nodig geacht: liturgie (22x), vorming en toerusting (17x) en pastoraat (17x). Dit geeft aan dat missionaire toerusting enige prioriteit mag hebben. Overigens kan Focus ook een nieuwe impuls geven aan het jeugdwerk, omdat kinderen, tieners en jongeren ook mee kunnen doen (er is materiaal voor hun leeftijd). In gemeenten waar het traject wordt gevolgd, is een nieuwe verbinding tussen de generaties in de gemeente (door gezamenlijk met dezelfde thema's bezig te zijn) één van de 'oogst' punten.

Bij de stelling 'ik verlang naar een meer missionaire gemeente' reageert ruim de helft positief: 51% is het hiermee eens en 8% zelfs zeer eens. Daarnaast kiest 30% hier neutraal en 10% is het oneens met de stelling.

De gemeente intern

Het zoeken naar geestelijke verdieping is een belangrijk onderdeel in het focustraject. We geloven dat je alleen je geloof goed kan delen als je ook intern de verdieping zoekt van het geloof. Daarvoor is het van belang dat gemeenteleden ook onderling met elkaar over het persoonlijke geloof kunnen spreken en moet er ruimte zijn om ervaringen in de gemeente te delen.

Gemeenteleden geven aan dat ze wel spreken over de rol van hun geloof in hun dagelijks leven met anderen in de gemeente (52% soms, 39% regelmatig). Ervaringen over het delen van het geloof buiten de kerk worden minder gedeeld (34% zegt regelmatig, 3% vaak). We denken ook dat het gesprek nog breder kan en meer verdiept kan worden.

Ongeveer 80% van de mensen zegt dat er ruimte is om de gaven en talenten in te zetten in de gemeente en ongeveer 60% zegt dit ook te doen. Er is dus sprake van grote betrokkenheid bij de gemeente, velen zetten zich in. In het Focustraject wordt ook aandacht gevraagd voor de roeping die we als christenen hebben *buiten* de gemeente.

Gastvrijheid van de gemeente

Is de gemeente een gastvrije plek waar mensen welkom zijn, waar ze bij mogen horen?

In de FocusScan valt op dat 60 procent aangeeft dat de gemeente voldoende aanbod heeft voor mensen om kennis te maken met de gemeente en het christelijk geloof. Slechts 13 procent is het (zeer) oneens met de stelling.

Tegelijkertijd zien we dat gemeenteleden veel negatiever zijn over de vraag of de gemeente zich ook voldoende inzet om mensen te bereiken. Met deze stelling is slechts 31 procent het eens en kiest bijna de helft neutraal.

We zien ook dat gemeenteleden weinig anderen meenemen naar activiteiten van de gemeente. Meer dan 70% heeft dit het afgelopen half jaar nooit gedaan, een kwart deed het 1-2 x, een enkeling deed het 3-4x. Ook weet maar liefst 78% procent niet of er regelmatig mensen tot geloof komen in de gemeente. Veel mensen ervaren schroom om anderen uit te nodigen omdat ze bang zijn dat de kerk niet aansluit bij hun leefwereld of dat de ander er niet op zit te wachten om uitgenodigd te worden.

Toerusting in de gemeente

In de visie van Focus gaat het er bij missionair gemeente zijn vooral om dat gemeenteleden missionair zijn op hun eigen plek in het leven, op een manier die bij hen past. Voor de gemeente is het belangrijk dat de gemeenteleden geholpen worden bij het leven in een gesecculariseerde maatschappij. En dat zij toegerust worden om hun geloof te delen.

Op de vraag of er in de gemeente aandacht is voor uitdagingen en ontwikkelingen in de samenleving van deze tijd geeft 48% aan dat ze vinden dat er (te) weinig aandacht voor is. Daarnaast vindt 32% dat er wel veel aandacht voor is en 18% heeft geen mening. Er zijn zeer weinig mensen die zeggen dat ze dit helemaal niet belangrijk vinden.

Op de gemeenteavond hoorden we dat gemeenteleden vinden dat ze wel worden toegerust voor het delen van het geloof in het dagelijks leven, vooral in de prediking en in de kringen, maar dat ze ook verlangen naar meer praktische handvaten hiervoor.

3. Gesprek met de predikant(en)

In het kader van het voortraject wordt ook altijd gesproken met de predikanten. Met ds Adriaan Theunisse hebben meerdere gesprekken plaats gevonden, mede doordat hij tijdens zijn studieverlof over missionair gemeente-zijn zelf het initiatief heeft genomen om contact te zoeken met het IZB Focusteam.

“De vraag is of we laagdrempelig zijn. Dat kan ook een blokkade zijn om iemand uit te nodigen. (...)

Op een woensdag zag ik een keer de deuren van de kerk wijd open staan. Vaak staat 1 deur open, maar onlangs een keer twee deuren. Toen dacht ik: dat is echt uitnodigend. Dat vond ik heel mooi, letterlijk de deuren verder open zetten.”

Gemeentelid tijdens de gemeenteavond

“Ik denk dat de toerusting voor het getuige zijn nog onvoldoende is, mede door de resultaten van de scan. Men vindt getuigen belangrijk, maar als het er om gaat doen we het ook dan is dat veel minder. Ik merk bij mezelf ook het verschil tussen verlangen en doen. Daar zit wereld van verschil tussen, een wereld van verlegenheid. Het is goed om met elkaar daarover in gesprek te gaan.”

Ds Theunisse tijdens de gemeenteavond.

Hij heeft aangegeven om zelf het Focustraject te willen begeleiden, met ondersteuning en begeleiding door het IZB Focusteam. Hoewel in de meeste Focustrajecten een externe trajectbegeleider vanuit het IZB Focusteam actief is, hebben we inmiddels ook positieve ervaringen opgedaan in gemeenten waar de predikant zelf deze rol op zich neemt. Ds. Theunisse heeft op ons verzoek vlak voor de zomer een assessment gedaan bij Beljon en Westerterp en daaruit is gebleken dat hij goed in staat zou moeten zijn om het Focustraject in Beekbergen goed te begeleiden.

4. Conclusies

Enkele voorlopige conclusies zijn:

- Er is het verlangen aanwezig om in de eigen omgeving van werk, gezin en buurt het geloof te delen. Tegelijkertijd zien we dat gemeenteleden het vaak moeilijk vinden om te spreken over het geloof met anderen. Er wordt op dit punt verlegenheid ervaren
- Gemeenteleden vinden het belangrijk om het geloof te verbinden met hun dagelijks leven, maar geven ook aan het best moeilijk te vinden om dat op hun werk en in hun buurt in praktijk te brengen.
- De gemeente heeft een missionair aanbod (bv de Alpha-cursus), maar we zien ook dat de brug naar niet-gelovigen niet voldoende wordt geslagen door de gemeente. Gemeenteleden nodigen weinig mensen van buiten de kerk uit bij activiteiten van de gemeente en er komen weinig mensen van buiten tot geloof.
- Er is in eredienst en kringen aandacht voor missionair-zijn in het dagelijks leven. Tegelijkertijd geven gemeenteleden aan dat dit hen onvoldoende helpt bij de uitdagingen in hun dagelijks leven. Het is belangrijk om te zorgen dat meer mensen deelnemen aan toerustingsactiviteiten, dat de toerusting aansluit bij hun concrete vragen en mogelijkheden en dat de toerusting uitdaagt en helpt om het geleerde concreet te maken voor hun eigen (werk)situatie.
- De verdieping van het persoonlijk geloof en de hernieuwde ontmoeting met Jezus Christus zijn belangrijke elementen in Focus die aansluiten bij de geloofsbeleving van veel gemeenteleden in Beekbergen.
- Het is voor ons belangrijk om te merken dat in Beekbergen het Focustraject niet “uit de lucht komt vallen”, maar dat het aansluit bij het beleid en het onderwijs van de afgelopen jaren over discipelschap.
- Tijdens de gemeenteavond was er een goede open sfeer, en ontstond echt de indruk dat de aanwezigen het fijn vonden om over de vragen van Focus met elkaar in gesprek te gaan.
- Er leeft een verlangen naar een meer missionaire gemeente, en dit aspect van gemeente-zijn wordt samen met jeugd werk het vaakst genoemd als een terrein dat aandacht en prioriteit verdient.

5. Advies

Het IZB Focustraject kan voor de hervormde gemeente van Beekbergen een belangrijke stimulans zijn voor gemeenteopbouw en missionaire toerusting in de breedte van de gemeente. De inzet van het Focustraject is om een gemeente-brede bezinning op gang te brengen over de vragen die in de FocusScan en tijdens de gemeenteavond aan de orde kwamen.

Het is belangrijk dat de kerkenraad en de predikant het traject van harte ondersteunen en dat er bijvoorbeeld in en om de diensten aandacht voor is, zodat een sterk besef van gezamenlijke betrokkenheid bij het thema ontstaat. Uw predikant, ds Theunisse, heeft zich hierover al in positieve zin uitgesproken. We hopen van harte dat de kerkenraad zal besluiten om te starten met het Focustraject en gaan hierover graag verder in gesprek.

Vanuit de gesprekken die wij met ds. Theunisse hebben gevoerd en op basis van het assessment dat hij heeft gedaan, stellen wij voor om niet een externe begeleider aan de gemeente te verbinden, maar om ds Theunisse deze taak op zich te laten nemen. Het is wel belangrijk dat hij hiervoor dan ook voldoende tijd en ruimte krijgt. In de praktijk is dat gemiddeld 4-6 uur per week, maar hierin is een belangrijke overlap met reguliere taken zoals ondersteuning van kringleiders en de prediking (themadiensten).

In de bijlage vindt u de volledige uitslag van de FocusScan en ook een overzicht van de kosten. Ook hierover kan ik tijdens de kerkenraadsvergadering op 26 september a.s. een nadere toelichting geven.

Namens het Focusteam,
Ds. Jan-Maarten Goedhart, Hoofd IZB Focus